

Лисак В. Ю., к.е.н., старший викладач
кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

Lysak V. Yu, Ph.D., Senior Lecturer
department of Enterprise Economics Kamenetz-Podolsk
National University named after Ivan Ogienko

FORMATION AND DEVELOPMENT CONCEPT STRATEGIC MANAGEMENT

АНОТАЦІЯ. Аналіз системи управління підприємствами в цілому та стратегічному управлінні зокрема на вітчизняних підприємствах свідчить про те, що склалося помітне відставання в методах і формах, які використовуються напромі стратегічного управління в економічно розвинених країнах. Формування та успішна реалізації стратегії управління підприємства визначається сукупністю наявних і потенційних можливостей, а також впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.
КЛЮЧОВІ СЛОВА: стратегія, стратегічне управління, стратегічний менеджмент, стратегічне планування, стратегічне управління підприємством.

SUMMARY. Analysis of the system of management of enterprises in General and strategic management of the particular at the domestic enterprises testifies that had a noticeable gap in the methods and forms used the direction of the strategic management in the developed countries. Formation and successful implementation of strategy of management of the enterprise is determined by a set of available and potential opportunities, as well as the influence of external and internal factors.

KEYWORDS: strategy, strategic management, strategic management, strategic planning, strategic enterprise management.

Вступ. У сучасних ринкових умовах розвитку економіки багато власників підприємств приділяють недостатньо уваги стратегічному управлінню підприємством, оскільки більшість з них зацікавленні в отриманні прибутку, тому більше уваги та зусиль сконцентровують на оперативному управлінні.

Однак, у сучасних економічних умовах функціонування підприємств стає не можливе без взаємозв'язку із зовнішнім середовищем. Перехід до ринкової економіки зумовив застосування нових методів до управління підприємствами. В умовах, які склались, одну з головних ролей відіграє стратегічне управління підприємством: воно є динамічним процесом і сприяє створенню нових умов для досягнення конкурентоспроможності підприємства, а також у своїй діяльності на потреби покупців, що в сукупності дає можливість підприємству виживати в довгостроковій перспективі, досягаючи при цьому своїх цілей. На сьогоднішній день процес страте-

гічного управління підприємством не є завершеним, у зв'язку з чим виникають нові підходи, методологія, методичний інструментарій та об'єкти стратегічного управління підприємством.

Постановка проблеми. Метою нашої статті є дослідження сутності та закономірностей еволюції формування та розвитку поняття, стратегічного управління підприємством а також узагальнення різних підходів щодо формування категоріального апарату з проблем стратегічного управління.

Аналіз останніх досліджень. Методологічні засади щодо формування поняття стратегічного управління закладені в наукових працях таких зарубіжних і вітчизняних учених, як І. Ансофф, Б. Карлоф, Э. К. Ричмонд, О. Нікітіна, Однак, незважаючи на значну кількість наукових робіт, які присвячені особливостям формування понять, щодо стратегічного управління приділяється недостатньо уваги.

Виклад результатів дослідження. У сучасній економічній літературі існує чимало підходів щодо формування та розвитку категорії «стратегічне управління підприємством», оскільки формування даного поняття відбувалось під впливом зарубіжного досвіду, це не могло не вплинути на процеси формування і реалізації стратегії управління сучасними підприємствами на Україні, тому, на нашу думку, в процесі нашого дослідження постає необхідність вивчення сутності даного поняття.

У процесі дослідження, на нашу думку, необхідно дослідити еволюцію формування поняття «стратегічне управління підприємством». Поняття стратегічного управління підприємством уперше виникло в 70-х роках минулого сторіччя, що було обумовлено значним прискоренням темпів суспільного і економічного розвитку і науково — технічного прогресу. В умовах стрімкої зміни зовнішнього середовища необхідність оперативного реагування на такі зміни і вироблення відповідних моделей розвитку з урахуванням прогнозованих змін з'явилася головною умовою виживання і успішного функціонування підприємства.

У травні 1971 року у Пітсбурзі (США) було проведено розширену конференцію з питань стратегічного управління, де було підбито підсумки розвитку стратегічного підходу в управлінні компаніями, а також визначено основні напрямки розвитку стратегічного управління. З цього часу відбувся розподіл між поточним і стратегічним управлінням, почали закладатися основи розвитку останнього. 1973-й рік вважається початком регулярного теоретичного дослідження та практичного впровадження стратегічного управління. Відтоді цей напрямок у теорії та практиці управління бурхливо розвивається, дослідження в цій галузі проводяться в усьому світі, більшість процвітаючих організацій до-

сягли своїх результатів саме завдяки впровадженню системи стратегічного управління [1, с. 120—134].

Відомий американський спеціаліст в області менеджменту І. Ансофф визначає стратегічне управління як діяльність, пов'язану з постановкою цілей і завдань організації та підтримкою взаємин між організацією та оточенням, які дозволяють їй домагатися своїх цілей, відповідають її внутрішнім можливостям і дозволяють залишатися сприйнятливою до зовнішніх вимог [2, с. 239].

Професор Гарвардської школи бізнесу Ендрюс, Кеннет Ричмонд, один з ранніх авторів теорії стратегічного управління, трактує стратегічне управління як єдність, узгодженість і внутрішню послідовність стратегічних рішень компанії, що визначають її місце в навколишньому середовищі і забезпечують фірмі індивідуальність, можливість мобілізувати зусилля та досягати успіху на ринку [3, с. 18].

Дж. М. Хіггінс розглядає стратегічне управління як процес управління з метою здійснення місії організації завдяки взаємодії організації з її оточенням.

Б. Карлоф розуміє це поняття як інтелектуальний процес, налаштований на виконавців, що проявляють ініціативу не тільки на етапі мислення, але й на етапі дій.

Х. Віссема визначає його як стиль управління та методи комунікації, передачі інформації, прийняття рішень і планування, за допомогою яких апарат управління і лінійні керівники своєчасно приймають і конкретизують рішення, що стосуються цілей підприємницької діяльності; як передбачення стратегічної орієнтації усіх працівників і організацію планів підрозділів, які відповідають за реалізацію цілей компанії.

Джордж Коул: стратегічне управління — процес, що спрямований вищим керівництвом на визначення основних цілей, завдань організації та набір рішень, які дають змогу досягнути тих цілей чи виконати завдання упродовж передбаченого періоду, і водночас, забезпечує відповідні швидкі реакції на зміни умов упродовж цього періоду [4, с. 11].

А. А. Томпсон вважає, що стратегічне управління — це процес, за допомогою якого менеджери здійснюють довгострокове керівництво організацією, визначають специфічні цілі діяльності, розроблюють стратегії для досягнення цих цілей, враховуючи всі релевантні (найсуттєвіші) зовнішні та внутрішні умови, а також забезпечують виконання розроблених відповідних планів, постійно розвиваючись і змінюючись [5].

Серед вітчизняних науковців також сформувалось свої бачення щодо даної проблеми, зокрема, О. Виханський розглядає стратегічне управління як динамічну сукупність п'яти взаємопов'язаних управлінських процесів, які логічно впливають один з одного: ана-

лізу середовища; визначення місії і цілей; вибору стратегії; виконання стратегії; оцінки і контролю виконання [6, с. 15].

У праці І. М. Писаревського та О. М. Тищенко стратегічне управління подається як реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності підприємства, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) підприємств та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації системи стратегій («стратегічного набору») [7].

На думку О. Нікітіна, стратегічне управління — це комплексна система постановки і реалізації стратегічних цілей підприємства, що заснована на прогнозуванні середовища і виробленні способів адаптації до його змін, а також впливу на нього [8, с. 90].

На думку В. В. Апопій, С. Г. Бабенко, стратегічне управління — це реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності організації, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) організації та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації системи стратегій («стратегічного набору»). Концепція стратегічного управління лежить в основі стратегічного мислення і знаходить вираз у характерних рисах її застосування [9].

С. А. Попов трактує даний термін як підсистему менеджменту організації, яка здійснює весь комплекс робіт професійної діяльності по стратегічному аналізу, розвитку, реалізації і контролінгу стратегії організації [10].

В. Г. Герасимчук розглядає стратегічне управління як систематизований підхід до управління стратегічними змінами, який складається з: позиціонування фірм через планування стратегії та її можливостей; стратегічного реагування в реальному часі через власний менеджмент; систематичного управління опором змінам за допомогою стратегічних рішень [11].

Однією з категорій, яка використовується в науковому обігу для характеристики стратегічного управління підприємством, є «стратегічний менеджмент». Слід наголосити, що терміни «стратегічне управління» та «стратегічний менеджмент» досить часто використовуються як синоніми, хоча деякі науковці вважають, що ці поняття не повністю ідентичні.

Стратегічний менеджмент як діяльність розглядає Г. І. Кіндрацька. На її думку, стратегічний менеджмент — це діяльність, яка забезпечує створення та підтримання стратегічної відповідності між цілями організації, її потенціалом і можливостями в зовнішньому середовищі [12, с. 26].

Висновки. Проаналізувавши ситуацію, яка склалася за сучасних ринкових умов, можна зробити висновок, що розвиток теоре-

тико-методологічних засад щодо формування поняття стратегічного управління підприємством є незавершеним і постійним, оскільки зміни в зовнішньому середовищі підприємства завжди будуть впливати на формування даного поняття. Ми можемо зазначити, що формування поняття стратегічне управління відбувалось під впливом низки економічних чинників і не застосування стратегічного управління в діяльності підприємств може призвести їх краху в майбутньому.

Література

1. *Белошапка В. А., Загорий Г. В.* Стратегическое управление: принципы и международная практика. — Учебник / Под ред. В. А. Белошапки. — К.: Абсолют — В, 1998. — 352 с.
2. *Ансофф И.* Стратегическое управление: Пер. с англ. / Под ред. Л. И. Евенко. — М.: Экономика, 1989. — 519 с.
3. *Andrews, Kenneth Richmond.* The concept of corporate strategy. Kenneth R. Andrews. 3rd ed. Homewood, Ill. Irwin, 1987, xviii, 132 p. [in English]
4. *Cole G. A.* Strategic Management. — London: Business Degree, 1994. — 241 p. [in English]
5. *Thompson A. A., Strickland A. J. III.* Strategic Management: Concept and Cases. 1987 4th ed. University of Alabama, Business Publication Inc., Plano, Texas. [in English]
6. *Виханский О. С.* Стратегическое управление: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Гардарики, 2000. — 296 с.
7. *Писаревський І. М.* Стратегічний менеджмент / І. М. Писаревський, О. М. Тищенко, М. М. Покоłodна, Н. Б. Петрова: Підручник; ред. Аляб'єв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х.: ХНАМГ, 2009. — 287 с.
8. *Никитин А.* Стратегическое управление крупным промышленным предприятием // Проблемы теории и практики управления. — 2003. — № 6. — С. 89—93.
9. *Анопій В. В., Бабенко С. Г.* Стратегія управління прибутком підприємства. — К.: Основи, 2009.
10. *Попов С. А.* Стратегическое управление: 17 модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 4 / С. А. Попов. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 304 с.
11. *Герасимчук В. Г.* Стратегические решения на макро- и микроуровне в экономике Украины / В. Г. Герасимчук // Стратегическое планирование и развитие предприятий. Секция 3 / Материалы Восьмого всероссийского симпозиума. Москва, 10—11 апреля 2007 г. Под ред. чл.-кор. РАН Г. Б. Клейнера. — М.: ЦЭМИ РАН, 2007. — С. 41—43.
12. *Кіндрацька Г. І.* Стратегічний менеджмент: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2006. — 366 с.

Reference

1. *Beloshapka V. A Zagorniy G. V.* Strategic management: principles and international practice. — Textbook / Ed. V. A. Beloshapka. — K.: Absolut — В 1998. — 352 p. [in Russian]

2. *Ansoff I.* Strategic Management: Per. Translated from English. / Ed. L. I. Yevenko. — M.: Economics, 1989. — 519 p. [in Russian]
3. *Andrews, Kenneth Richmond.* The concept of corporate strategy. Kenneth R. Andrews. 3rd ed. Homewood, Ill. Irwin, 1987, xviii, 132 p.
4. *Cole G. A.* Strategic Management. — London: Business Degree, 1994. — 241 p.
5. *Thompson A. A., Strickland A. J.* III. Strategic Management: Concept and Cases. 1987 4th ed. University of Alabama, Business Publication Inc., Plano, Texas.
6. *Vikhansky O. S.* Startegicheskoe Management: Textbook. — 2nd ed., Rev. and ext. — M.: Gardarika, 2000/ — 296 p. [in Russian]
7. *Pisarevskii I. M.* Strategic Management / I. M. Pisarevskii, A. Tishchenko, M. Pokolodna, N. B. Petrov: Tutorial; eds. Alyab'ev; Hark. nat. Acad. Gore. households Island. — H.: KSAME, 2009 — 287 p.
8. *Nikitin A.* Stewardship largest industrial enterprise // Problems of the theory and practice of management. — 2003. — № 6. — P. 89—93. [in Russian]
9. *Apopiy V. V., Babenko S. G.* Strategiya upravlinnya pributkom pidpriemstva. — K.: basis, in 2009. [in Ukrainian]
10. *Popov S. A.* Strategic Management: 17 modular program for managers «Management of organization» Module 4 / S. A. Popov. — M.: INFRA-M, 2000. — 304 p. [in Russian]
11. *Gerasimchuk V. G.* Strategic decisions at the macro and micro levels of the economy of Ukraine / V. G. Gerasimchuk // Strategic Planning and Business Development. Section 3 / Proceedings of the Eighth All-Russia symposium. Moscow, 10—11 April 2007, ed. Corresponding Member. RAN B. Kleiner. — M.: CEMI, 2007 — S. 41—43. [in Russian]
12. *Kindratska G. I.* Strategic Management: Manual. — K.: Knowledge, 2006 — 366 p. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 04.06.2013 р.

УДК 338.467

Стець О. В., доцент,
кафедри математичного моделювання економічних систем
Факультет менеджменту та маркетингу
Національний технічний університет України «КПІ»

Скворцова Л. І., студентка
групи УК-81 Факультет менеджменту та маркетингу
Національний технічний університет України «КПІ»

МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ПОВЕДІНКИ АБОНЕНТІВ НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

Stec A., Associate Professor,
Department of Mathematical modeling of economic systems
Department of Management and Marketing
National Technical University of Ukraine «KPI»